

DOI 10.70286/EOSS-16.02.2026.002.29-31

ЗНАЧЕННЯ ФОЛЬКЛОРНОЇ СПАДЩИНИ У ЗБЕРЕЖЕННІ ХОРЕОГРАФІЧНИХ ТРАДИЦІЙ СХІДНОГО ПОДІЛЛЯ (ВІННИЧЧИНИ)

Філімонова-Златогурська Євгенія
аспірант

Кафедра режисури та хореографії
Львівський національний університет
ім. Івана Франка, Україна

Анотація. У статті розглядається значення та втілення фольклорної спадщини у збереженні хореографічних традицій етнографічного регіону Східного Поділля, а саме, Вінниччини.

Ключові слова: хореографія, фольклор, балетмейстер, ансамбль, народно-сценічний танець, мистецтво, творчість, Вінниччина.

Введення. Народна творчість посідає одне із чільних місць у духовній культурі українців. Незалежно від часових, суспільно-політичних та інших умов відбувається її формування та передача, що здійснюється у різних видах мистецької діяльності народу. Сягаючи своїм корінням давніх традицій та беручи свій початок з фольклору, вона знаходить своє втілення (у різних формах та жанрах) в діяльності митців, майстрів народної творчості, аматорських та професійних колективів. У зв'язку з цим постає необхідність вивчення природи фольклору та особливостей його втілення у сучасних хореографічних творах українських митців Вінниччини.

Мета та задачі дослідження. Дослідити значення фольклору у збереженні регіональних хореографічних традицій. Окреслити суть та особливості різних видів діяльності, пов'язаних з процесом збору та обробки фольклорного матеріалу, досвід його втілення у зразках народно-сценічного хореографічного мистецтва Східного Поділля (Вінниччини).

Результати дослідження та їх обговорення. Український фольклор у своєму жанровому різноманітті зберігає глибинні духовні цінності та сприяє відродженню національної культури українського народу [2, с. 862]. Історично український фольклор мав здебільшого селянську природу свого формування. Його природа це те середовище, в якому вся сукупність традицій, звичаїв, ритуалів та обрядів ставала нормою поведінки людини [4, с. 114]. Проте, на сучасному етапі культурно-мистецького розвитку українського суспільства яскравими представниками втілення фольклорного досвіду в народній творчості стали не лише сільські, але й міські творчі колективи. Не виключенням є ансамблі народного танцю, в діяльності яких засобами хореографічного мистецтва втілюються давні танцювальні регіональні традиції.

Відповідно до основних принципів обробки танцювального фольклору, визначених відомим теоретиком та практиком українського народного танцю В. Верховинцем [1], важливою умовою ефективного збереження фольклору є його ґрунтовність. В процесі дослідження місцевого танцювального фольклору вона задає рівень пізнання його глибини, повноти та правдивості, що має вагоме значення для його збереження з точки зору історичної пам'яті та національної ідентичності. А також формує умови для правильного, грамотного використання у процесі втілення в сучасних народно-сценічних хореографічних постановках.

Важливою умовою збереження зібраного танцювального фольклорного матеріалу є вміння та здатність збирача та обробника зберегти його правдиву основу. У хореографічному мистецтві – здійснити таке авторське аранжування фольклорного матеріалу, яке на високому культурному, естетичному та творчому рівні відобразило б усю його достеменність.

У науковій праці «Особливості обробки танцювального фольклору (на прикладі сучасних постановок)» українська дослідниця І. Пісклова зауважила факт зміни танцювальної лексики українського танцю під впливом класичної хореографії та розвитку майстерності виконавців [5, с. 65]. Зважаючи на це, у хореографічному мистецтві надважливою умовою авторського аранжування постає дотримання балетмейстером тих стилістичних особливостей, що закладені в його фольклорному прототипі. Підбір такої сукупності художньо-виражальних засобів, яка б у сценічній формі аранжованого танцювального взірця відтворювала його приналежність до визначеного жанру танцювального мистецтва, вірно та влучно відображала його характер та регіональні особливості. А також, найточніше розкрила б якнайбільше нюансів пластики тіла, малюнку танцю, тонкощів і відповідності музичної основи та сценічного костюму. Це в свою чергу є тим підґрунтям, що дозволить не лише зберегти хореографічну культурну спадщину, а й створити цілісний художній образ в танці.

Що стосується Вінниччини, досвід аранжування та реалізація авторського бачення танцювального фольклору вдало втілений у творчості місцевих ансамблів народного танцю.

Протягом більше третини століття вивчав, досліджував та збирав місцевий подільський фольклор майстер народної хореографії, заслужений артист України А. Кондюк – головний балетмейстер Академічного ансамблю пісні і танцю «Поділля». Його неоцінений внесок у розвиток хореографічного мистецтва рідного краю (Вінниччини) став взірцевим. Яскравим прикладом його балетмейстерської діяльності є хореографічні композиції, в яких авторський творчий погляд і талант постановника знайшли втілення у зразках народно-сценічного хореографічного мистецтва Східного Поділля. Серед них: «Весілля на Поділлі», «Подільський кручений», «Подільський вихиляс» [3]; «Полька-Подільська», «Липневі мрії» [6, с. 63] та багато інших постановок.

Окрім того, у сучасній творчій діяльності ансамблю під його керівництвом весь репертуар колективу забезпечений музичним супроводом у виконанні оркестру під керівництвом заслуженого артиста України В. Пирого (почесне

звання отримав у листопад 2025 р.), майстерного аранжувальника та активного популяризатора подільського фольклору.

Отже, у вищезазначених танцювальних народно-сценічних композиціях у постановці А. Кондюка, авторське бачення балетмейстера реалізує хореографічно-музичні особливості стилістики етнографічного регіону Східного Поділля. Відтак, може слугувати прикладом вдалого балетмейстерського досвіду у збереженні фольклорної спадщини рідного краю для наслідування іншими, молодими хореографами-постановниками. А хореографічні композиції з використанням місцевого фольклорного матеріалу – збагаченням репертуару місцевих аматорських колективів.

Висновки. Дослідження показало, що використання танцювального фольклору є важливою передумовою для збереження культурних традицій українців, їх національної ідентичності. Бережне ставлення до зібраного матеріалу та балетмейстерський талант аранжувальника продовжують життя духовної спадщини у сценічній формі. Сучасні інтерпретації танцювального фольклору є одним із ефективних засобів збереження хореографічних традицій Східного Поділля (Вінниччини) у його регіональному народно-сценічному хореографічному мистецтві.

Список використаних джерел

1. Верховинець В. Теорія українського народного танцю / В. Верховинець; вступ. ст. і заг. Ред. Я. Верховинця. – 5-те вид., доп. – К. : Муз. Україна, 1990. – 150 с.
2. Куценко С. Хореографічний фольклор України як засіб відродження національної культури суспільства / Куценко С. // Народознавчі зошити. – 2019. – № 4 (148). – С. 861–866.
3. Кримська О. Кондюк Анатолій Степанович. Енциклопедія Сучасної України: онлайн-версія / О. Кримська; редкол.: І. Дзюба та ін.; – НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. – Режим доступу: URL : <https://esu.com.ua/article-4818> (дата звернення: 15.10.2025).
4. Міронова В. Дослідження народного фольклору у Вінницькій області / В. Міронова // Матер. XLV наук.-технічної конф. підрозділів Вінницького національного технічного університету (НТКП ВНТУ–2016) [Електронне мережне наукове видання]: зб. доповідей. – Вінниця: ВНТУ, 2016. – С. 113–115.
5. Пісклова І. Особливості обробки танцювального фольклору (на прикладі сучасних постановок) / І. Пісклова // Народна творчість та етнологія. – 2015. – № 5. – С. 64–70.
6. Filimonova-Zlatohurska Y. Founder of folk choreographic art of Vinnitsa region Anatoliy Kondyuk / Y. Filimonova-Zlatohurska // Knowledge, Education, Law, Management. Management Nauka. Oświata. Prawo. Zarządzanie. – Lublin : Fundacja Instytut Spraw Administracji Publicznej w Lublinie, 2021. – Vol. 2. № 3 (39). Vol. 2. – P. 61–66.